

Tarih: 31.07.2008

Araştırma Raporu

Sayı : 2008/25/355

Konu : TÜRKİYE-AB MÜZAKERE SÜRECİ VE AB MALİ YARDIMLARI

Hazırlayan: Ayşegül DEDE

TÜRKİYE-AB MÜZAKERE SÜRECİ VE AB MALİ YARDIMLARI

Avrupa Birliği Devlet ve Hükümet Başkanlarının 17 Aralık 2004 tarihli Zirvesinde aldığı karar doğrultusunda 3 Ekim 2005 tarihinde Lüksemburg'ta yapılan Hükümetler Arası Konferans ile Türkiye resmen AB'ye katılım müzakerelerine başlamış ve aynı tarihte Türkiye için **Müzakere Çerçeve Belgesi** yayımlanmıştır. Böylece Türkiye ile AB arasındaki ilişki, çok önemli bir dönüm noktasını aşarak Türkiye'nin AB'ye tam üyeliğini hedefleyen yepyeni bir sürece girmiştir.

Kopenhag siyasi kriterlerin yeterli ölçüde karşılanması ile birlikte Türkiye-AB müzakereleri başlayarak Türkiye aday ülke statüsünde yer almıştır. AB Türkiye'deki gelişmeleri müzakerelere başlandığı tarih itibariyle yakından izlemiş, izlemeye de devam etmektedir.

Türkiye'nin gündemindeki gelişmeler ile ilgili AB tarafında yaşanan son gelişme, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin Türkiye için izleme mekanizmasının gerek görüldüğü taktirde yeniden başlatması hususudur. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi (AKPM) tarafından hazırlanan **“Türkiye'de Demokratik Kurumların İşleyişi”** isimli Rapor taslağında, Meclis Türkiye'deki anayasa hazırlama çalışması süreci ile devlet kurumlarının demokratik işleyişinin yakından izlenmesini istemekte ve izleme süreci sonrası diyalogun yoğunlaştırması çağrısında bulunmaktadır.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi (AKPM) 2004 yılında Türkiye üzerindeki izleme sürecinin kapatılmasını kararlaştırmıştı. Türkiye üzerindeki izleme sürecinin kalkması, Türkiye'nin AB ile tam üyelik müzakerelerinin başlamasında önemli rol oynamıştı. İzleme sürecinin Avrupa Konseyine yeni üye olmuş ve insan hakları alanında eksikleri bulunan ülkeler için uygulanan bir mekanizma olduğu dikkate alındığında; denetim sürecinin yeniden başlatılması Türkiye-AB ilişkilerinde bir gelişimin yaşanacağını habercisi olabilir.

Bu sürecin bir diğer önemli yanı, siyasi kriterlere ilaveten ekonomik kriterlerin ve özellikle müktesebat uyumunun ön plana çıkmasıdır.

I.AB MÜKTESEBATI

AB Müktesebatı toplumsal yaşamı ilgilendiren tüm alanlarda AB'nin yürürlükte olan hukuk sistemi ve kurallar bütünüdür. Müktesebat 35 konu başlığından oluşmaktadır. AB Müktesebatı AB'yi kuran ve daha sonra değişikliğe uğrayan antlaşmaları, aday ülkelerin AB'ye katılırken imzaladıkları katılım antlaşmalarını; Konsey, Komisyon, Avrupa Toplulukları Adalet Divanı gibi Topluluk organlarının çıkardıkları tüm mevzuatı ifade etmektedir. Türkiye AB Müktesebatının tümünü benimsemek ve uygulamak zorundadır.

AB Müktesebatı fasıl başlıkları şunlardır:

- 1) Malların Serbest Dolaşımı
- 2) İşçilerin Serbest Dolaşımı
- 3) İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi
- 4) Sermayenin Serbest Dolaşımı
- 5) Kamu Alımları
- 6) Şirketler Hukuku
- 7) Fikri Mülkiyet Hukuku
- 8) Rekabet Politikası
- 9) Mali Hizmetler
- 10) Bilgi Toplumu ve Medya
- 11) Tarım ve Kırsal Kalkınma
- 12) Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı
- 13) Balıkçılık
- 14) Taşımacılık Politikası
- 15) Enerji
- 16) Vergilendirme
- 17) Ekonomik ve Parasal Politika
- 18) İstatistik
- 19) Sosyal Politika ve İstihdam
- 20) İşletme ve Sanayi Politikası
- 21) Trans-Avrupa Şebekeleri
- 22) Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu
- 23) Yargı ve Temel Haklar
- 24) Adalet, Özgürlük ve Güvenlik
- 25) Bilim ve Araştırma
- 26) Eğitim ve Kültür

- 27) Çevre
- 28) Tüketicinin ve Sağlığın Korunması
- 29) Gümrük Birliği
- 30) Dış İlişkiler
- 31) Dış Güvenlik ve Savunma Politikaları
- 32) Mali Kontrol
- 33) Mali ve Bütçesel Hükümler
- 34) Kurumlar
- 35) Diğer Konular

Türkiye'nin AB Müktesebatına uyum çalışmaları çerçevesinde Haziran ayında Şirketler Hukuku ve Fikri Mülkiyet Hukuku başlıklarının müzakereye açılması ile birlikte 35 başlıktan **8 fasıl müzakereye açılmıştır.**

Türkiye`de müzakereler çerçevesinde fasıllarda gelinen aşama aşağıdaki gibidir:

Türkiye`de Müzakeresi Açılan ve Geçici Olarak Kapatılan Fasıl Bilim ve Araştırma iken, **Müzakeresi Açılan Fasıllar** Şirketler Hukuku, Fikri Mülkiyet Hukuku, İstatistik, İşletme ve Sanayi Politikası, Trans-Avrupa Ağları, Tüketicinin ve Sağlığın Korunması, Mali Kontrol fasıllarıdır.

Konsey`de Onaylanıp Açılış Kriteri Belirlenmeyen ve Müzakerelere Açılması Beklenen Fasıllar Ekonomik ve Parasal Politika, Eğitim ve Kültür fasıllarıdır.

Konsey`de Onaylanıp Açılış Kriteri Belirlenen Fasıllar, Malların Serbest Dolaşımı (Kıbrıs açılış kriteri), İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi (Kıbrıs açılış kriteri), Sermayenin Serbest Dolaşımı, Kamu Alımları, Rekabet Politikası , Mali Hizmetler (Kıbrıs açılış kriteri), Tarım ve Kırsal Kalkınma (Kıbrıs açılış kriteri), Gıda Güvenliği Veterinerlik ve Bitki Sağlığı, Vergilendirme, Sosyal Politika ve İstihdam, Çevre, Gümrük Birliği (Kıbrıs açılış Kriteri)`dir.

Konsey`de Görüşülmesi Süren Fasıllar, Bilgi Toplumu ve Medya, Ulaştırma Politikası (Kıbrıs açılış kriteri), Enerji, Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu, Yargı ve Temel Haklar, Adalet, Özgürlük ve Güvenlik, Mali ve Bütçesel Hükümler, Dış İlişkiler (Kıbrıs Açılış Kriteri), İşçilerin Serbest Dolaşımı ve Balıkçılık`tır.

**Taslak Tarama Sonu Raporunun Henüz Türkiye`ye İletilmediği Fasıl** ise Ortak Dış Güvenlik ve Savunma Politikası`dır. 1 Temmuz 2008`de başlayan Fransa Dönem Başkanlığı süresinde Sermayenin Serbest Dolaşımı ve Vergilendirme fasılları gerekli koşulları sağlanması halinde açılması beklenmektedir.

Türkiye ile aynı tarihte üyelik müzakerelerine başlayan Hırvatistan, 18 faslı müzakereye açarken, Türkiye **35 başlıktan sadece 8 başlık müzakereye** açılmıştır. Türkiye'nin müzakerelerle ilgili süreçte nerede olması gerektiği sorgulanması gereken bir husus olmakla birlikte, dikkat edilmesi gereken nokta; **Türkiye'nin önündeki Kıbrıs Sorunu ve Türkiye'nin tam üyeliğine sıcak bakmayan Fransa hükümetinin süreçte oluşturduğu engeldir.**

Ekonomik ve Parasal Politika, Bölgesel Politika, Mali ve Bütçesel Hükümler ve Tarımsal ve Kırsal Kalkınma, Kurumlar fasılların içeriği tam üyelikle ilgili olmasından dolayı Fransa tarafından durdurulmuş, Malların Serbest Dolaşımı, İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi, Mali Hizmetler, Tarım ve Kırsal Kalkınma, Balıkçılık, Taşımacılık Politikası, Gümrük Birliği ve Dış İlişkiler fasılları ile ilgili karar için; **11 Aralık 2006** Konsey kararıyla 8 faslın açılış ve tüm fasılların kapanış koşulları arasında Gümrük Birliğini ve Güney Kıbrıs'ı da kapsayacak şekilde genişletecek olan Ek Protokolün onaylanıp uygulanması eklenmiştir. Ek Protokol onaylanmadığı ve uygulanmadığı için de bu 8 fasıl fiilen açılmamaktadır.

Kıbrıs sorunu ve Fransa faktörü müzakere sürecine engel teşkil eden unsurlar olmakla beraber, müzakerelerde ilerleme süreci hükümetin reformları gerçekleştirme hızına ve AB hükümetlerinin Türkiye'nin tam üyeliği ile ilgili sahip oldukları tutuma bağlıdır.

II. AB MALİ YARDIMLARI

Avrupa Birliği kuruluşundan itibaren Birlik üyesi ülkelere, aday ülkelere ve üçüncü ülkelere kurucu anlaşmalar kapsamında çeşitli yardımlar yapmaktadır. AB tarafından yapılan yardımlarla ülkelere hibe ya da kredi şeklinde önemli kaynaklar aktarılmaktadır. Söz konusu yardımlar doğrudan nakdi bir yardım niteliğinde olmayıp, Avrupa Komisyonu ve Türkiye'nin birlikte seçtikleri proje ve programlara mali destek sağlamak için kullanılmaktadır. Mali yardımların temel amacı ise aday ülkenin AB üyeliğine hazırlanmasını sağlamaktır.

Türkiye'ye sağlanan mali yardımlar ilk olarak 1963-1980 yıllarında Mali Protokoller Döneminde gerçekleşmiş ve AB-Türkiye mali işbirliği süreci 2002 yılına kadar önce Akdeniz ülkelerine yönelik MEDA (Avrupa-Akdeniz Ortaklığı) programı, daha sonra Gümrük Birliği kapsamında ekonomik ve sosyal gelişmeye yönelik mali yardımlarla desteklenmiştir. Aralık 1999'da yapılan ve Türkiye'ye aday ülke statüsü kazandıran Helsinki Zirvesi; Türkiye'ye verilecek mali yardımların Türkiye'nin birliğe katılımı hedef alması açısından ilk adımı oluşturmuştur. Türkiye Aday Ülke statüsü ile 2002-2006 yıllarını içeren "Katılım Öncesi Mali Yardım Programı" başlığı altında faydalanmıştır. Katılım Öncesi Mali Yardım Programı kapsamındaki projelerin, AB

kural ve düzenlemelerine uygun olarak ihale edilmesi, sözleşmelerin yapılması, ödemeler ile muhasebe ve raporlama işlerini yürütmek üzere bir Merkezi Finans ve İhale Birimi kurulmuştur. Türkiye`de oluşturulan bu sistem 2006 yılına kadar önemli bir sorunla karşılaşmadan çalışarak AB`den aktarılan fonlar çeşitli projelerin gerçekleştirilmesinde başarılı bir şekilde kullanılmıştır.

2006 yılından itibaren AB mali yardım mekanizması 2007-2013 yıllarını kapsayan yedi yıllık bir dönem için yeniden tanımlanmıştır. **Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA Instrument for Pre-Accession Assistance)** olarak tanımlanan bu yeni uygulamayla, AB aday ve potansiyel **aday ülkelere yönelik mali yardım mekanizması tek bir hukuki çerçevede bir araya getirilmiştir**. IPA daha önceki uygulanan mali yardım programlarında olduğu gibi, üyelik perspektifi çerçevesinde ülkeler AB standartlarına, politikalarına ve müktesebatına uyum çabalarına destek olacaktır. Türkiye aday ülke ve müzakere sürecine başlayan bir ülke olarak IPA mali yardım programından faydalanmaktadır.

IPA kapsamında yapılacak mali yardımlar beş ana başlık altında toplanmıştır. IPA bileşenleri olarak adlandırılan bu başlıklar **Kurumsal Gelişme, Sınır Ötesi İşbirliği, Bölgesel Kalkınma, İnsan Kaynakları ve Kırsal Kalkınma`dır**. Kurumsal Gelişme ve Sınır Ötesi İşbirliği olan bileşenlerinden aday ve potansiyel aday ülkeler ayırım yapılmaksızın faydalanırken, Bölgesel Kalkınma ve İnsan Kaynakları bileşenlerinden sadece aday ülkelerin yardım alması mümkündür.

Mali yardım çerçevesinde Türkiye için ayrılan yardım miktarları ve bu yardım miktarlarındaki IPA bileşeni aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

IPA (2007-2010): Türkiye'ye Sağlanacak AB Mali Yardımı (Milyon Euru)				
Alt Başlıklar	2007	2008	2009	2010
Kurumsal Gelişme	252.2	250.2	233.2	211.3
Sınır Ötesi İşbirliği	6.6	8.8	9.4	9.6
Bölgesel Kalkınma	167.5	173.8	182.7	238.1
İnsan Kaynakları	50.2	52.9	55.6	63.4
Kırsal Kalkınma	20.7	53.0	85.5	131.3
TOPLAM	497.2	538.7	566.4	653.7

Tablodan da anlaşılacağı gibi Türkiye'ye IPA kapsamında 2008 yılı için ayrılan mali yardım miktarı 538.7 milyon Euru'dur.

2002 yılı öncesi 3. ülke kategorisinde değerlendirilen ve bu kategoride mali yardımlardan yararlanan Türkiye, AB'ye aday ülke statüsünü kazanmakla birlikte Türkiye'ye yapılan mali yardımlar önemli ölçüde artmıştır.

milyon €

Yıl	2002	2003	2004	2005	2006	TOPLAM
Tahsisat	126	144	250	300	500	1.320

Yıl	2007	2008	2009	2010	TOPLAM
Tahsisat	497.2	538.7	566.4	653.7	2.256

Türkiye'ye yapılan mali yardımlar özellikle 2007 yılından sonra önemli ölçüde artmıştır.

Diğer bir tabloda ise, yardımların yıllık toplam miktarları ve Türkiye ile birlikte diğer aday ülkelere yapılan yardım miktarları yer almaktadır.

IPA 2007-2010 ÜLKE TAHSİSATLARI				
Ülkeler	2007	2008	2009	2010
Türkiye	497.2	538.7	566.4	653.7
Hırvatistan	138.5	146.0	151.2	154.2
Makedonya	58.5	70.2	81.8	92.3
Sırbistan	186.7	190.9	194.8	198.7
Karadağ	31.4	32.6	33.30	34.0
Kosova	63.3	64.7	66.1	67.3
Bosna Hersek	62.1	74.8	89.1	106.0
Arnavutluk	61.0	70.7	81.2	93.2
TOPLAM	1098.7	1188.6	1263.9	1399.4

Tablo incelendiği zaman AB`nin Türkiye`ye yaptığı mali yardım miktarları yıllar itibari ile arttığı gözlenmektedir.

Türkiye aday ülke statüsünde bu yardımlardan her yıl yararlanmaktadır. Adaylık sürecinde AB mali yardımlarda Katılım Öncesi Mali Yardımlar (Hibe), Avrupa Yatırım Bankası Kredileri ve Topluluk Programları yer almaktadır.

AB Hibeleri bölgesel kalkınma programları şeklinde olup az gelişmiş bölgelerin istihdam düzeyi ve rekabet güçlerinin artırılması yoluyla bölgeler arası ekonomik ve sosyal gelişmişlik farklılıklarının azaltılması hedeflenmiştir.

Avrupa Yatırım Bankası Kredileri KOBİ'lere yönelik Avrupa bankalarından çeşitli kredi olanakları sağlamak ve krediyle özellikle, tarımsal sanayi, imalat sanayi, turizm ve sağlık-egitim hizmetleri gibi sektörlerde faaliyet gösteren firmaların finansman ihtiyacının karşılanması hedeflenmektedir.

AB Mali Yardımlarda en önemli destek ise **Topluluk Programlarıdır**. Topluluk Programlarına vatandaşlar, işletmeler, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları faydalanmaktadır.

Topluluk programları belirli bir süre için Topluluk politikaları ile ilgili belirli alanları kapsayacak şekilde AB üye ülkeleri ve aday ülkeler arasında işbirliğini teşvik etmek üzere uygulanan faaliyetler tamamını kapsayan programlardır. Topluluk programları, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'nin onayı ile yürürlüğe girmekte ve programa ilişkin teklif çağrılarını (ihale) yayımlayan ilgili Komisyon Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Programların bütçesi ise katılımcı ülkeler tarafından yapılan ödemeler ve AB bütçesinden sağlanan tahsis ile oluşturulmaktadır. Programların önemli bir bölümü için başvurular doğrudan Avrupa Komisyonuna gönderilmekte ve değerlendirme bağımsız uzmanlar tarafından yapılmaktadır. Merkezi olmayan bazı programlar için ise katılımcı ülkede bulunan ulusal ajanslar yoluyla başvuru ve değerlendirme yapılmaktadır. Topluluk programlarının temel amacı işbirliğinin geliştirilmesi olduğu için, başvuruların büyük çoğunluğunda farklı ülkelerden ortakların olması şarttır.

Topluluk programları ile ilgili mali yardım kapsamında olan bazı alt başlıklar şunlardır:

A)EĞİTİM PROGRAMLARI

Eğitim Programları içinde hayat boyu öğrenme ve gençlik programı yer almaktadır.

Hayat boyu Öğrenme Programı: Hayat boyu öğrenme programı ile hayat boyu öğrenme kalitesinin artırılması, Avrupa hayat boyu öğrenme alanının oluşturulmasının desteklenmesi, dil eğitimi ve çeşitliliğinin desteklenmesi, hayat boyu öğrenme kapsamında bilgi toplumu temelli içerik ve uygulamaların desteklenmesi yer almaktadır ve programın bütçesi 6.970.000.000 €'dur. Program 1.1.2007-31.12.2013 dönemini kapsamaktadır. Programdan öğrenciler (yetişkinler dahil), eğitimciler, iş piyasası kapsamındaki kişiler, eğitim veren kurum ve kuruluşlar, politika oluşturucular, işletmeler, sosyal taraflar, rehberlik hizmeti verenler, dernekler, araştırma kurumları, kar amacı gütmeyen kurumlar, Sivil Toplum Kuruluşları (STK) faydalanabilmektedir.

Ayrıntılı bilgi için:

Avrupa Komisyonu Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü

(http://ec.europa.eu/education/index_en.html)

Türkiye, Hayatboyu Öğrenme Programına katılmaktadır. Bu alanda sorumlu kuruluş AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığıdır (<http://www.ua.gov.tr/>).

Gençlik Programı: Bu program 1.1.2007 – 31.12.2013 dönemini kapsamakta olup, programın amacı gençlerin aktif vatandaş olmalarının desteklenmesi, gençler

arasında dayanışma ve hoşgörünün teşvik edilmesi, farklı ülkelerdeki gençler arasında karşılıklı anlayışın desteklenmesidir. Programdan kar amacı gütmeyen gençler, gençlik grupları, gençlik kuruluşları, dernekler faydalanabilmektedir. Programla ilgili karar ekinde bulunan spesifik eylemlerde farklı yaş grupları belirtilse de, program genel olarak 15-28 yaş arası gençlere ve bazı durumlarda ise 13-30 yaş arası gençlere yöneliktir. Programın bütçesi 885.000.000 €'dur .

Ayrıntılı bilgi için:

Avrupa Komisyonu Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü
(http://ec.europa.eu/education/index_en.html)

Türkiye, Gençlik Programına katılmaktadır. Bu alanda sorumlu kuruluş AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığıdır (<http://www.ua.gov.tr/>)

B) 7.ÇERÇEVE PROGRAMI

AB Çerçeve Programları, Avrupa Birliği'nde çok uluslu araştırma ve teknoloji geliştirme projelerinin desteklediği başlıca Topluluk Programı'dır. Çerçeve Programları'nın başlıca amaçları arasında, Avrupa'nın bilimsel ve teknolojik temelini güçlendirilmesi, endüstriyel rekabetin desteklenmesi ve ülkeler arası işbirliğinin teşvik edilmesi yer almaktadır. Çerçeve Programları'na, ulusal/uluslararası kanunlar ve AB kanunlarına göre kurulmuş tüzel ve gerçek kişiler başvurabilirler. Bu kapsamda, üniversiteler, araştırma merkezleri, kamu kurumları, sanayi kuruluşları ve sivil toplum örgütleri Çerçeve Programları'na katılabilirler. Ayrıca, tüzel kişiliğe sahip olan veya olmayan KOBİ'lerin de başvuruları teşvik edilecektir. Program 1.1.2007-31.12.2013 dönemini kapsamaktadır. Programın maksimum bütçesi 50.521.000.000 €'dur.

Ayrıntılı bilgi için:

Avrupa Komisyonu Araştırma Genel Müdürlüğü
(<http://ec.europa.eu/research/index.cfm>)

Türkiye, Araştırma ve Teknolojik Gelişme Alanında Yedinci Çerçeve Programına katılmaktadır. Bu alanda sorumlu kuruluş TÜBİTAK'tır (www.fp7.org.tr).

C)KÜLTÜR PROGRAMI

Programın amacı; kültür alanında faaliyet gösteren aktörlerin sınır ötesi hareketliliğinin desteklenmesi, kültürel ve sanatsal eserlerin sınır ötesi dolaşımının desteklenmesi, kültürler arası diyalogun teşvik edilmesidir. Program 1.1.2007-31.12.2013 dönemini kapsamakta olup, programın bütçesi 400.000.000 €'dur.

Ayrıntılı bilgi için:

Avrupa Komisyonu Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü
(http://ec.europa.eu/culture/eac/index_en.html)

Türkiye, Kültür Programına katılmaktadır. Bu alanda sorumlu kuruluş Kültür ve Turizm Bakanlığıdır (<http://ccp.kulturturizm.gov.tr/>)

D) HALK SAĞLIĞI PROGRAMI

Programın amacı halk sağlığının kalitesinin artırılması ve bu alanda bilgi paylaşımıdır. Programın bütçesi 321.500.000 €'dur .

Ayrıntılı bilgi için:

Avrupa Komisyonu Tüketicinin Korunması ve Sağlık Genel Müdürlüğü
(http://ec.europa.eu/health/index_en.htm)

Türkiye sorumlu kuruluş Sağlık Bakanlığı / Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığıdır. (<http://www.rshm.gov.tr/>)

III. TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİNDE SON 6 AYLIK DÖNEMDE YAŞANAN GELİŞMELER

2008 yılı son altı ay itibariyle AB tarafındaki en önemli gelişme İrlanda'nın halk oylaması ile Lizbon Anlaşmasını reddetmesi ile birlikte AB içinde bir kriz durumunun oluşması iken, Türkiye tarafında yaşanan en önemli gelişme ise Slovenya dönem başkanlığında Haziran ayında Fikri Mülkiyet Hakları ve Şirketler Hukuku başlıklarının müzakereye açılması olmuştur.

Fikri Mülkiyet Hakları başlığında; CD, DVD, korsan kitap, kaset gibi ürünlerin korunması için geliştirilen telif hakları ve markaların, tasarımların, buluşların korunmasını kapsayan sınai mülkiyet hakları yer almaktadır. Ülkeler bu alanda farklı uygulamalar getirerek mal ve hizmetlerin serbest dolaşımını olumsuz etkilemekte rekabeti ve tek pazar işleyişini bozmaktadır. Bu durumları engellemek amacıyla AB Fikri Mülkiyet Hakları oluşturulmuştur. Başlıkla ilgili Ekim 2006'da fasıl tarama raporunda ve Kasım 2007'de yayımlanan ilerleme raporunda belirtildiği gibi; Türkiye'nin Fikri Mülkiyet Hakları faslı ile ilgili mevzuatı AB ile büyük bir ölçüde uyum göstermekle birlikte, en büyük problem uygulama alanında ortaya çıkmaktadır.

Şirketler Hukuku başlığı ile topluluğun kurulduğu ilk yıllar itibariyle üye devletler arasındaki farklılıkları gidermek amacıyla kabule eden düzenlemelerden oluşmaktadır. Şirketler hukuku alanında şirket belgelerinin ifşa edilme prosedürleri, şirketlerin kuruluşu, şirket çalışanları, hissedarlar ve kredi sağlayan kurum konuları yer almaktadır. Türkiye'nin bu alanda mevzuatı Fikri Mülkiyet Hakları kadar ileri bir düzeyde değildir. Mevzuat ile ilgili yapılacak düzenlemeler Katılım Ortaklığı Belgesi

nde yer almakla birlikte, acilen atılması gereken adım Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın kanunlaşması ile ilgilidir. Türkiye'den başlıkla ilgili orta vadede beklenen ise, kurumsal ve muhasebe alanında AB ile uyumlu bir mali raporlama çerçevesinin benimsenmesidir.

2008 OCAK AYI GELİŞMELERİ

Slovenya AB Dönem Başkanlığını Portekiz'den Devraldı: Slovenya 1 Ocak 2008 tarihi itibari ile Portekiz'den devraldığı AB Dönem Başkanlığı görevini 1 Temmuz 2008 tarihine kadar yürütmek için devraldı. Slovenya Dönem Başkanlığı süresince öncelik verdiği iki politika; Balkan Ülkeleri'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği hususunda çalışılması ve 21. yüzyıl şartlarına uygun yapısal reformların gerçekleştirilmesidir. Slovenya Dönem Başkanlığı programında Kosova sorunu ve Türkiye ile müzakereler çerçevesinde iki yeni faslın açılması yer aldı.

2008 ŞUBAT AYI GELİŞMELERİ

AB Konseyi Gözden Geçirilmiş Katılım Ortaklığı Belgesini Kabul Etti: Konsey kararları ve Komisyon'un 2007 ilerleme raporu çerçevesinde gözden geçirilen **Katılım Ortaklığı Belgesi**nde Türkiye'nin müzakere sürecinde yerine getirmesi gereken gerekli yükümlüklere yer verildi. Bu bağlamda yerine getirilmesi gerekenler kısa ve orta dönem olmak üzere iki başlık altında ele alınarak; kısa dönemde yerine getirilmesi gereken reformlar varken, orta dönem öncelikler de ise üç veya dört yıl arasında ulaşılması gereken hedefler yer aldı.

2008 MART AYI GELİŞMELERİ

Barselona Süreci "Akdeniz İçin Birlik" Sürecine Dönüştü: Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy **2007 yılında** Akdeniz'e kıyısı olan 5 AB üyesi ülke ile 5 Kuzey Afrika ülkesinin Akdeniz Birliği için ülkeleri bir araya gelmesini önermişti. Almanya bu yeni oluşumun Avrupa Birliği içinde bölünme yaratacağını dile getirerek Akdeniz Birliği projesinin genişletilmesi için çalışmalara başladı. Almanya ve Fransa'nın yaptığı görüşmelerden sonra uzlaşmaya varmaları ile birlikte; Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy tarafından AB üyeliğine alternatif olarak sunulan Akdeniz Birliği fikri Avrupa Konseyi tarafından, AB üye devletleri ve Akdeniz'e kıyısı olan ancak AB üyesi olmayan devletleri de içeren **Akdeniz İçin Birlik'e** dönüştü. Akdeniz İçin Birlik'in ilgilendiği konu başlıkları arasında enerji arzının iyileştirilmesi, Akdeniz'de kirlilikle mücadele, deniz trafiğinin izlenmesi ve sivil güvenlik alanında işbirliğinin güçlendirilmesi yer almaktadır.

Avrupa Parlamentosu Lizbon Anlaşmasını Onayladı: Lizbon Anlaşması 13 Aralık 2007 tarihinde imzalanmış ve 17 Aralık 2007 tarihli AB Resmi Gazetesi'nde

yayımlanmıştı. Avrupa Parlamentosu 20 Şubat 2008 tarihli oturumunda Lizbon Anlaşmasını Onayladı. Lizbon Anlaşması Belgesi`nde yapılan değişikliklerle birlikte; özellikle AB`yi daha demokratik, daha etkili ve uluslararası anlamda daha görünür hale getirilmesi hedef olarak ortaya koyuldu. Anlaşmanın hedeflenen tarih olan 1 Ocak 2009`dan önce yürürlüğe girebilmesi için, Parlamento üye ülkelere anlaşmayı hızlı bir şekilde onaylamaları çağrısında bulunuldu.

2008 NİSAN AYI GELİŞMELERİ

Lokmacı kapısı açıldı: Kıbrıs'ta bölünmüşlüğün en önemli simgelerinden biri olarak görülen Lefkoşa'daki Lokmacı Kapısı, 45 yıl aradan sonra Türk ve Rumların karşılıklı geçişlerine açıldı. Simgesel bir anlamı olan Lokmacı kapısının açılması ile birlikte, iki tarafın ticari ve sosyal ilişkiler boyutunda iletişime geçmeleri yönündeki engel kısmı olarak kalktı.

Avrupa Komisyonu Başkanı Jose Manuel Barroso ve Avrupa Komisyonu`nun Genişlemeden Sorumlu Üyesi Olli Rehn, Türkiye`ye Resmi Ziyarete Bulundu: Barroso ve Rehn`in bulunduğu ziyarette ifade özgürlüğü, sivil-asker ilişkileri, kültürel haklar ve kadın ve çocuk hakları gibi alanlar öne çıkan başlıklar arasında yer aldı. Barroso ve Rehn Türkiye`nin genişleme sürecinin odağında yer aldığını ve asıl hedefin Türkiye`nin AB`ye tam üyeliği olduğunu belirttiler.

Türkiye Taslak Raporu Avrupa Parlamentosu Dışişleri Komisyonunda Kabul edildi: Avrupa Parlamentosu Türkiye Raportörü Hollandalı Hristiyan Demokrat Ria Oomen-Rujiten tarafından hazırlanan Türkiye`nin 2007 ilerleme raporuna ilişkin taslak raporda, Ak Parti`ye karşı açılan kapatma davasında ilişkin olarak, Anayasa Mahkemesi`nden karar verirken, hukukun üstünlüğü, Avrupa standartları ve parti kapatmaya ilişkin Venedik Komisyonu ilkelerine bağlı kalınmasının beklendiği ifade edildi. Ayrıca Güneydoğu bölgesinin sosyo-ekonomik olarak gelişiminin desteklenmesi gerektiği vurgulandı.

2008 MAYIS AYI GELİŞMELER

AB-Türkiye Troyka Toplantısı Gerçekleştirildi: Dışişleri Bakanı Ali Babacan, AB Dönem Başkanı Slovenya`nın Dışişleri bakanı Dimitrij Rupel, bir sonraki AB Dönem Başkanı Fransa`nın Avrupa İşlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Jean Pierre Jouyet ve Avrupa Komisyonu Genişlemeden Sorumlu Üyesi Olli Rehn`in katıldığı **AB-Türkiye Troyka Toplantısı** Ankara`da gerçekleşti. AB-Türkiye Troyka toplantısında Türkiye-AB müzakere sürecinde yaşanan son gelişmeler olmak üzere, AK Parti`ye açılan kapatma davası, Ermeni soykırım iddiaları, 1 Mayıs`ta yaşanan olaylar ile ilgili düzenlemeler ele alındı.

Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu Toplantısı Gerçekleştirildi: Avrupa Parlamentosu ile TBMM arasında diyalog organı olan Karma Parlamento Komisyonu'nun 59. toplantısı Brüksel`de gerçekleştirildi. Toplantıda Slovenya başkanlığındaki dönemde Türkiye`de 2 fasıl daha açabileceği ve Türkiye`nin teknik kısımları tamamlayabilmesi durumunda 7 fasılın daha açılmasının mümkün olduğu ele alındı. Toplantıda Türkiye`ye ifade özgürlüğü, kültürel ve dilsel haklar, kadın ve çocuk hakları konusunda çalışmaların yapılması ve laiklik ve demokrasinin iyileştirilmesi ve korunması yönünde tavsiyelerde bulunuldu. Ayrıca Türkiye`den reformlara ağırlık vermesi istendi.

Türkiye-AB Ortak Konsey Toplantısı Gerçekleştirildi: Türkiye-AB Ortak Konsey Toplantısında; Türkiye ve AB arasındaki ilişkilerin gözden geçirilmesi ile birlikte, Türkiye'nin dikkate değer bir gelişme gösterdiği vurgusu yapıldı. Slovenya Dışişleri Bakanı Dimitri Rupel, Türkiye'nin müzakerelik süreci içinde altı dosya açtığını ve bir dosya kapattığını belirterek, müzakerelerin ilerlemesinin Türkiye'nin kriterleri iyileştirmesine bağlı olduğu vurgulandı.

2008 HAZİRAN AYI GELİŞMELER

Fransa Türkiye'nin AB'ye Tam Üyeliği İçin Referandum Şartını Öne Sürdü: Fransa Ulusal Meclisi'nin Hukuk İşleri Komisyonu, **AB'nin toplam nüfusunun yüzde 5'inden fazla nüfusu olan** ülkelerin AB'ye tam üyeliğini referandum şartına bağlayan bir karar aldı. Bu şarta göre 70 milyondan fazla nüfusu olan Türkiye'nin AB üyeliği Fransa Anayasası'na göre referanduma götürülmesini içermektedir.

İngiltere ile Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Arasında Stratejik Anlaşma Belgesi İmzalandı: İngiltere Başbakanı Gordon Brown ile Kıbrıs Rum Lideri Dimitris Hristofyas arasında Kıbrıs'ı birleştirmek için birlikte çalışmayı öngören ve Kıbrıs'ta beraber bir karar alma sürecini deklare eden Stratejik Anlaşma Belgesi imzalandı. 23 Mayıs 2008 tarihinde Rum Yönetimi Lideri Dimitris Hristofyas ve KKTC Cumhurbaşkanı Mehmet Ali Talat arasında Kıbrıs'ta siyasi eşitlik temeline dayalı iki toplumlu, iki bölgeci olarak bir mutabakata varılmıştı. Varılan mutabakat sonrasında İngiltere ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Arasında Stratejik Anlaşma Belgesinin imzalanması Türkiye Dışişleri Bakanlığı tarafından eleştirilerek, sürece müdahale olarak değerlendirildi.

İrlanda Lizbon Anlaşmasını Reddetti: Avrupa Anayasası olarak hazırlanmış olan ve temelde, artan üye sayısı ile birlikte daha kolay karar alınmasını sağlamayı amaçlayan AB Anayasası 2005 yılında Fransa ve Hollanda halkları tarafından reddedilince AB çıkmaza girmişti. Süper devleti çağrıştıran yapıdan uzaklaşılmasının bir göstergesi sayılan, anayasa kavramının ve AB bayrağı, marşı gibi ortak

simgelerinin çıkartılması ile oluşturulan Lizbon Anlaşması 2007 yılında Lizbon`da AB liderler zirvesinde onaylanmıştı. Yeni AB yasası olarak tanımlanan Lizbon Anlaşmasını anayasası gereği İrlanda`nın halk oylamasına sunması üzerine, anlaşma İrlanda halkı tarafından reddedildi. Anlaşmanın kabul edilmesi için 27 ülkenin imzası gerektiği için, İrlanda`nın referandum sonucunda Lizbon Anlaşmasını reddetmesi AB`de yeni bir kriz olarak değeriendirildi.

Türkiye-AB Müktesebat Programında 2 Yeni Başlık Daha Müzakereye Açıldı: Türkiye-AB Müktesebat Programı dahilinde Fikri Mülkiyet Hakları ve Şirketler Hukuku başlıkları Slovenya dönem başkanlığında müzakereye açıldı. Böylece müzakereye açılan toplam başlık sayısı 8'e yükseldi.

KAYNAKÇA:

1. www.abgs.gov.tr
2. <http://www.sitemedya.com/ab-haber.html>
3. <http://www.kriterdergisi.com>